

Abraham Everardus Simon Thomas (1820-1886) keldergraf 55, vak A

Geneesheer, verloskundige, gynaecoloog, (buitengewoon) hoogleraar verloskunde en vrouwenziekten, Rector Magnificus, Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw

Personalia

Geboren: 6 juni 1820 te Amsterdam

Zoon van: Charles Menard Simon Thomas en Anna Maria Elisabeth de Wit

Gehuwd met: Margaretha Jacoba Johanna Ballot op 19 april 1849 in Rotterdam

Overleden: 22 november 1886 te Laag-Soeren

Begraven: 25 november 1886 te Leiden

Samenvatting

Abraham Everardus Simon Thomas is de middelste zoon van Charles Menard Simon Thomas en Anna Maria Elisabeth de Wit. Hij studeert geneeskunde in Amsterdam, promoveert tweemaal aan de Universiteit Leiden en wordt op 28-jarige leeftijd buitengewoon hoogleraar in de verloskunde en vrouwenziekten te Leiden. In 1849 trouwt hij met Margaretha Jacoba Johanna Ballot. Uit dit huwelijk worden negen kinderen geboren. In 1857 wordt Simon Thomas gewoon hoogleraar te Leiden en in het academisch jaar 1859-1860 is hij Rector Magnificus. In 1863 wordt hij benoemd tot stadsvroedmeester en praelector van de vroedvrouwen. Abraham Everardus Simon Thomas initieert vele vernieuwingen op zijn vakgebied en in de zuigelingen-zorg. Hij heeft grote invloed gehad op de ontwikkeling van de verloskunde en gynaecologie in Nederland en ook daarbuiten. Hij overlijdt in 1886 en wordt onder massale, vooral vrouwelijke, belangstelling begraven op begraafplaats Groenesteeg.

Volledige versie

Familiegeschiedenis in het kort

Abraham Everardus Simon Thomas komt uit een familie van Franse protestanten, de hugenoten. Zijn voorouders vluchtten, met vele andere geloofsgenoten, kort voor de herroeping van het Edict van Nantes in 1685, uit Frankrijk naar Nederland en worden al snel genaturaliseerd.

Over de herkomst van de gecombineerde naam Simon Thomas weten we het volgende. De grootvader van Abraham Everardus wordt in 1738 te Amsterdam geboren als Jean Pierre Simon. Nadat Jean Pierre Simon, wiens moeder Judith de Ferrières in het kraambed overlijdt, op 11-jarige leeftijd ook zijn vader verliest, wordt hij opgevangen door zijn kinderloze oom Jean Thomas, die getrouwd is met de zuster van Jean Pierre's moeder. Kort nadat ook deze oom hem is ontvallen voegt Jean Pierre Simon diens achternaam aan de zijne toe.

In 1761 trouwt hij vervolgens als Jean Pierre Simon Thomas met Ester Jeanne Brun. Uit dit huwelijk worden zes kinderen geboren. De jongste is Charles Menard Simon Thomas, wijnkoper te Amsterdam en vader van Abraham Everardus.

Abraham Everardus Simon Thomas wordt op 6 juni 1820 in Amsterdam geboren. Hij is de middelste zoon van Charles Menard Simon Thomas en diens tweede vrouw Anna Maria Elisabeth de Wit. Zijn vader overlijdt als Abraham Everardus nog geen twee jaar oud is. Zijn moeder is dan hoogzwanger van zijn jongste broertje.

Familiewapen Simon Thomas, dat duidelijk zichtbaar uit twee delen bestaat

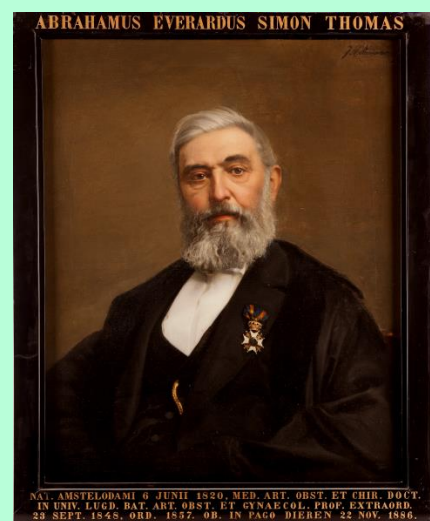
Huwelijk

Op 19 april 1849 trouwt Abraham Everardus Simon Thomas, inmiddels buiten-gewoon hoogleraar in de verloskunde en vrouwenziekten, met Margaretha Jacoba Johanna Ballot. Uit dit huwelijk worden negen kinderen geboren, vijf zoons en vier dochters. Vier van de zoons worden later, net als hun vader, geneeskundige en promoveren aan de Universiteit van Leiden. De vijfde zoon wordt doctor in de chemie. Het gezin woont meer dan 30 jaar in de Haarlemmerstraat te Leiden.

In keldergraf 55 op begraafplaats Groenesteeg zijn, behalve Abraham Everardus, ook zijn moeder, zijn vrouw, zijn oudste zoon Jean Charles Marie en twee van zijn dochters begraven: Gertrude Petronella, die in 1872 op 14-jarige leeftijd overlijdt en Jacoba Aletta, die 88 jaar wordt en als laatste in 1939 in het graf is bijgezet.

Hoogleraar verloskunde en vrouwenziekten

Abraham Everardus studeert van 1838 tot 1844 geneeskunde aan het Atheneum Illustre te Amsterdam. In 1844 promoveert hij in Leiden op een proefschrift over syfilis. Hierna werkt hij enige maanden als inwonend assistent op de afdeling verloskunde bij het Binnengasthuis te Amsterdam. In april 1845 promoveert hij voor de tweede maal en haalt hij zijn graad als doctor in de verloskunde in Leiden, waarna hij zich vestigt als geneeskundige in Rotterdam. Op 22 april 1848 wordt hij benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de verloskunde en vrouwenziekten te Leiden. Daarmee is hij de eerste hoogleraar in Nederland met dit specialisme.

Portret Simon Thomas, geschilderd door J.H. Neuman

In 1857 wordt Simon Thomas gewoon hoogleraar en in het academisch jaar 1859-1860 is hij Rector Magnificus van de Rijksuniversiteit Leiden. Direct na zijn benoeming tot hoogleraar begint hij met de uitbreiding van de verloskundige hulp aan de armen. Hij werkt aanvankelijk in het (veel te krappe) Nosocomium Academicum aan de Oude Vest in Leiden en vanaf 1873 in het nieuwe Academisch Ziekenhuis bij de Morspoort. Simon Thomas wordt in 1863 door de gemeenteraad van Leiden benoemd tot stadsvroedmeester en praelector van de vroedvrouwen. Door zijn toedoen ontstaat een polikliniek voor zwangere vrouwen. Om het bezoek aan de polikliniek te bevorderen wordt in 1876 de 'Vereeniging tot ondersteuning van behoeftige kraamvrouwen' opgericht. Simon Thomas initieert vele vernieuwingen die een verademing voor de verloskunde en de wetenschap betekenen.

Het Nosocomium Academicum en het pand Oude Vest 35

In 1766 werd op de Oude Vest 35 door de Waalse gemeenschap in Leiden een Wees- en Oudeliedenhuis gesticht naar ontwerp van Gerard van der Laan. Het is een fraai gebouw met een klassicistische bakstenen gevel, hardstenen dorische pilasters en een kroonlijst met fronton. Boven de ingang staat het opschrift *'Maison des Vieillards et Orphelins Diaconie Wallone'*.

Nosocomium Academicum aan de Oude Vest

Het gebouw is een Rijksmonument.

Toen de Waalse gemeenschap in de tweede helft van de achttiende eeuw sterk slonk, werd dit pand voor hen te groot. Het pand werd overgedaan aan de universiteit, die het ging gebruiken als ziekenhuis onder de naam Nosocomium Academicum. In de volksmond werd gesproken over *nou-zo-kom-je-om-ziekenhuis*.

In 1873 kwam er een nieuw academisch ziekenhuis aan de Steenstraat, waar nu het museum voor Volkenkunde is gevestigd. Deze situatie bleef bestaan tot 1932 toen er een nieuw academisch ziekenhuis werd geopend aan de Rijnsburgerweg. Vervolgens ging aan de Albinusdreef in 1980 de eerste paal de grond in voor het AZL (Academisch Ziekenhuis Leiden), dat de naam later veranderde in Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC).

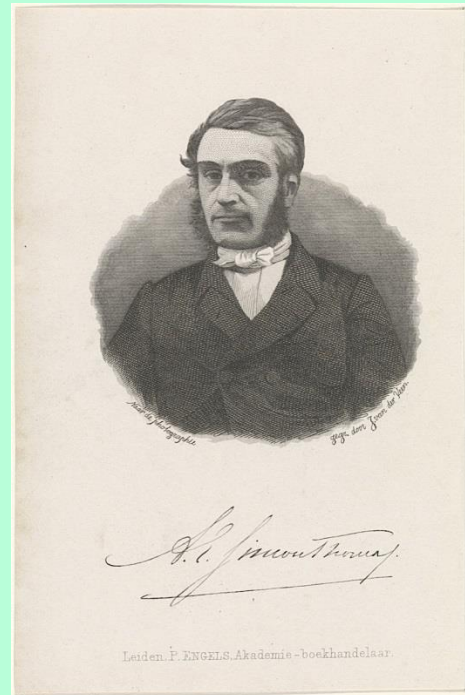
Het gebouw aan de Oude Vest heeft na 1873 diverse functies gehad. Er was een Kweekschool voor onderwijzers en onderwijzeressen in gevestigd, in 1941 werd het - na een verbouwing - een kindertehuis van de Nederlandsche Volksdienst. In 1986 was er een volgende verbouwing. Het pand werd opgesplitst: er zijn nu studentenkamers en het rechtskundig adviesbureau Legicon is er gevestigd.

Zijn specialismen

Simon Thomas is vooral vermaard om het met succes uitvoeren van bevallingen bij vrouwen met een sterk vernauwd bekken. Bekend is hij ook geworden doordat hij er toe overging om na een keizersnede niet alleen de buikwond, maar ook de baarmoederwond te hechten, waardoor de mortaliteit van deze operatie sterk afneemt. Maar zijn grootste verdienste lijkt te zijn gelegen in de vertrouwenwekkende manier waarop hij de persoonlijke medische zorg serieus neemt en velen, vooral vrouwen, maar ook collega's en studenten, voor zich weet te winnen. Bij complexe bevallingen kan Simon Thomas er altijd bijgehaald worden, al is het midden in de nacht. Hij is niet alleen een gewaardeerd arts, maar ook een kritisch wetenschapper en observator. Hij geeft de aanzet tot betere zuigelingenverzorging en medische aandacht voor de jonge moeder vóór en na de geboorte van haar kind.

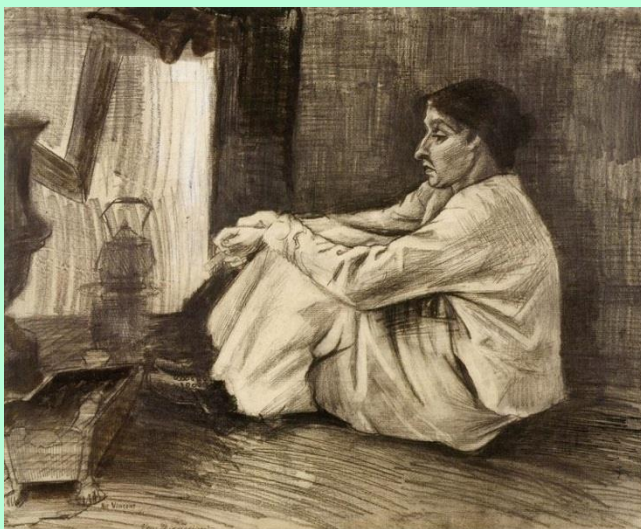
Hij introduceert wiegjes in het ziekenhuis, zodat de moeders hun baby niet meer bij zich in het kraambed hoeven te houden en houdt zich bezig met de voeding van kraamvrouwen en zuigelingen.

Van zijn hand verschijnen vele publicaties. Hij wordt benoemd tot buitenlands lid van het Gesellschaft für Geburtshilfe in Berlijn, honorary fellow van de Obstetrical Society of London en tot corresponding member van de Gynaecological Society of Boston.

*Portret van Simon Thomas,
Gegraveerd door J. van der Veen*

Sien

*Sien met sigaar,
Geschilderd door Vincent van Gogh (1882)*

Eén van de vrouwen die door Simon Thomas worden bijgestaan bij de bevalling is Sien Hoornik, een vrouw 'uit het leven', die van 1881 tot 1883 samenwoont met Vincent van Gogh. Wegens haar sociale omstandigheden bevalt Sien in 1882 voor de tweede maal in het Academisch Ziekenhuis te Leiden. Vincent schrijft aan zijn broer Theo over de adviezen die Sien van 'de professor' kreeg, toen ze na afloop van het kraambed naar huis ging. In brief nr. 215 is te lezen:

'Voor zij wegging heeft de professor, die bepaald sympathie voor haar heeft, haar ook van vroeger kent, en nu deze keer met bijzondere attentie haar behandeld heeft en op haar verzoek...haar geheel en in alle opzichten onderzocht heeft, zich nog de moeite gegeven om lang met haar te spreken en uitvoerig omtrent wat zij doen en laten moet om er bovenop te blijven inlichtingen te geven.'

Daarna volgen er een zestal adviezen, waarna Van Gogh eindigt met:

'Ik heb mij bijzonder geamuseerd met hetgeen Sien mij verteld heeft van de gesprekken met den professor. Dat was allemachtig aardig en die man schijnt met veel bonhommie te werk te gaan: b.v. zei hij: zeg eens drinkt gij graag een bittertje en kunt gij sigaren rooken?...'

Vrouwelijke studenten niet welkom

Niet alleen Sien, maar ook tientallen andere jonge moeders in Leiden en verre omgeving, van dienstmeisjes, prostituees en volksvrouwen tot uit de kluiten gewassen boerendochters en winkeliers-vrouwen zijn over de persoonlijke aandacht van de professor te spreken. Hij is tevens een gerespecteerd collega en geliefd docent.

Groot is dan ook de verbazing over zijn halsstarrigheid bij de volgende gebeurtenis. Op 24 oktober 1873 worden de eerste twee vrouwelijke studenten ingeschreven aan de Universiteit Leiden. Deze twee (Russische) vrouwen hebben drie jaar geneeskunde in Zürich gestudeerd en willen zich nu specialiseren in de gynaecologie aan de Leidse universiteit. Alles lijkt in kannen en kruiken, maar de senaat, de vertegenwoordiging van de professoren, moet hiervoor nog wel toestemming geven. Simon Thomas weigert echter de Russinnen de toegang tot zijn colleges. Zijn collega's proberen hem nog op andere gedachten te brengen, maar Simon Thomas wenst geen college te geven aan vrouwen. De studentes vertrekken ijlings naar Bern, waar zij wél welkom zijn.

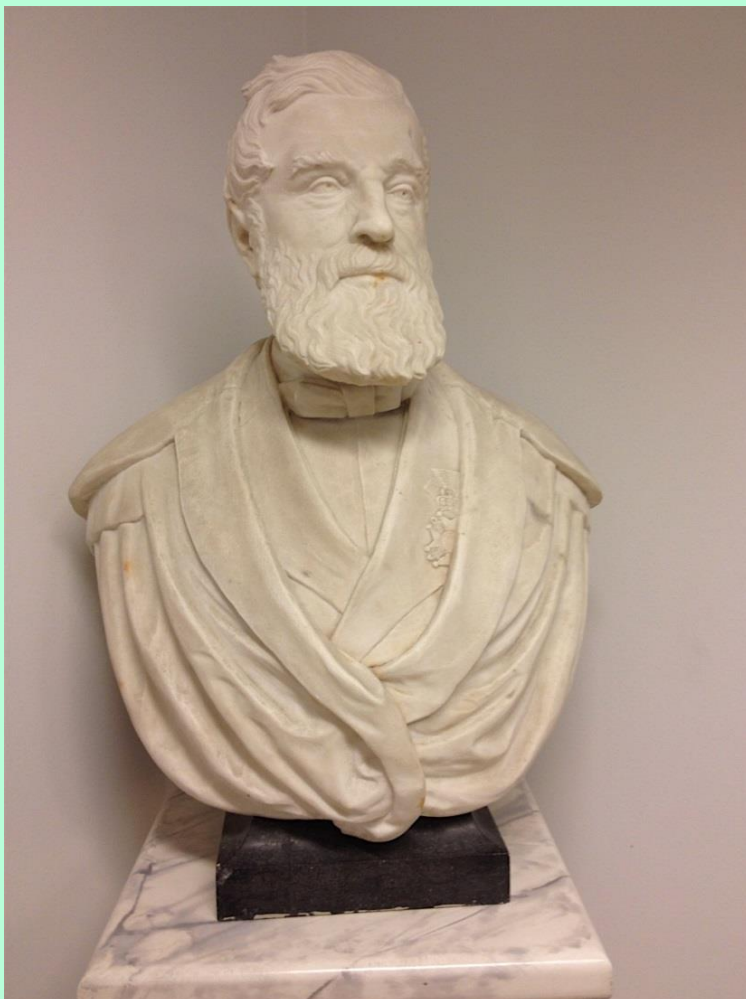
Begrafenis en stille hulde

Na het overlijden van Simon Thomas op 22 november 1886 is met name de vrouwelijke bevolking van Leiden ruim vertegenwoordigd bij de begrafenis. *'Er heeft zich nooit een meer deelnemende en meer talrijke volksmenigte langs de weg naar het kerkhof Groene Steeg geschaard dan dien dag, nooit hebben meer oprecht betraande ogen een lijkbaar nagestaard, dan die van den ouden professor. Daar werd een goed mensch begraven.'* (Leidsch Jaarboekje 1912). In het Leidsch Dagblad van 26 november 1886 lezen we: *'De weg dien de lijkstoet volgde was als bezaaid met mensen, meestal vrouwen, die daardoor stille hulde brachten aan de man die haar zóó vaak en met zóó grote humaniteit had bijgestaan.'*

Familiegraf Simon Thomas

Simon Thomas wordt op de begraafplaats Groenesteeg op 25 november 1886 begraven in keldergraf 55, het graf waarin zijn dochttertje Gertrude Petronella, die al op 14-jarige leeftijd was overleden, in 1872 was begraven. Al eerder, in 1868, was zijn moeder Anna Maria Elisabeth de Wit in dit graf begraven. In dit graf worden ook zijn echtgenote Margaretha Jacoba Johanna Ballot (op 11-03-1904) en zijn kinderen Jean Charles Marie (op 30-01-1903) en Jacoba Aletta (op 16-08-1939) begraven. Simon Thomas laat zijn omvangrijke bibliotheek na aan de Rijksuniversiteit Leiden. Twee jaar na zijn dood brengen zijn vrienden en oud-leerlingen op een andere manier hulde aan Simon Thomas, door aan de afdeling verloskunde van het toenmalige Academisch Ziekenhuis Leiden een marmeren borstbeeld aan te bieden, in hun opdracht vervaardigd door beeldhouwer J. P. Stracké Jzn. Het beeld is nu te vinden in het Leids Universitair Medisch Centrum.

Marmeren borstbeeld A.E. Simon Thomas 1888
vervaardigd door beeldhouwer J.P. Stracké Jzn.
Leids Universitair Medisch Centrum

LEIDEN, 11 Januari.

Abraham Everardus Simon Thomas.

Toen in November 1886 de treurmare was verbreid dat professor Simon Thomas, de geleerde en geachte hoogleeraar in de verloskunde aan de universiteit alhier, overleden was en de eerste indrukken van droefheid en rouw hadden plaats gemaakt voor die van achting en dankbaarheid, gevoelden vele vrienden en oud-leerlingen zich gedrongen aan den overledene op zichtbare wijze hulde te brengen. Niet zijne laatste rustplaats was daartoe de meest geschikte plaats, wèl de inrichting waar hij werkte voor de wetenschap en voor het mensdrom.

Eene commissie bestaande uit 15 leden, waarvan dr. P. J. Barnouw, uit Amsterdam, voorzitter, dr. Ben. J. Kouwer, uit Haarlem, secretaris en dr. A. Nijkamp, alhier, penningmeester waren, namen het initiatief en spoedig was aan den gunstig bekenden beeldhouwer, den heer F. L. Stracké Jz., opgedragen een marmeren borstbeeld van den beminden hoogleeraar te vervaardigen. In de zaal voor de verlosk. kliniek op het academisch ziekenhuis alhier werd het borstbeeld in eene nis geplaatst, doch tot hedenmiddag 3 uur aan ons oog onttrokken.

Op dat uur hadden zich in dat lokaal vereenigd de commissieleden, de famielje Simon Thomas, het curatorium van onze universiteit, vertegenwoordigers van het collegium van het Leidsch studentencorps en van de medische faculteit, hoogleeraren en studenten en de directeur van het academisch ziekenhuis, terwijl ook de heer Stracké tegenwoordig was.

De heer Barnouw nam het woord om de verdiensten van den overledene als geleerde en als mensch te schetsen; hij wees er op hoe moeilijk de taak van den heer Stracké was geweest een beeld te houwen van den man wiens gelaat hij nimmer de eer had te mogen aanschouwen, wiens beeltenis hij slechts kende van afbeelding en beschrijving. De meeningen over de gelijkenis loopen dan ook zeer uiteen.

Spreker droeg het beeld vervolgens aan het rijk over terwijl hij aan de famielje een fraai album overhandigde met de namen der deelnemers, van de hand van den heer J.

Leydse Courant 12-01-1888

Bronnen

Familiearchief Simon Thomas.

Website *Leidse hoogleraren vanaf 1575*.

Internet: 'Sien met sigaar' door Vincent van Gogh.

Leidsch Dagblad 26 november 1886.

Leydse Courant 12 januari 1888.

Leids Universitair Medisch Centrum (foto marmeren borstbeeld, vervaardigd door J.P. Stracké Jzn, 1888).

B.J. Kouwer: *Professor A.E. Simon Thomas*, in Leidsch Jaarboekje 1912.

Nederlands Patriciaat, 28e jaargang, 1942.

'*Centrum*', veertiendaags informatie- en opinieblad van Academisch Ziekenhuis en Medische Faculteit Leiden, jaargang nr. 15, nummer 12, 5 juli 1985.

Nederlands Tijdschrift voor Obstetrie & Gynaecologie, Vol. 114, maart 2001, Nr. 2.

Lodewijk Kallenberg: *Leidse Glorie - Rondleiding over de historische Begraafplaats Groenesteeg*, Stichting Uitgeverij Barabinsk Leiden, 2013.

Nieuwsbrief Universiteit Leiden, 25 oktober 2013.

Auteur

Anne In 't Velt - Simon Thomas (mei 2016)